

ІНТЕРНЕТ ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ПРОСТІР ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

На сучасному етапі соціологічної комунікації існує декілька підходів до комунікативного та соціального простору [1].

Поняття соціальний простір є форма існування суспільства і здійснення подій в соціальному світі. При цьому інформаційний простір є підпростором соціального простору. Репрезентативний інформаційний простір є частиною інтернет-простору, який включає в себе інтернет-простір, а також є складовою віртуального простору. Відмінністю інформаційного простору є маніпулювання усіма протикаючими через нього соціальними практиками.

Комуникативний простір, є як результат дії соціальних комунікацій, і відображає складовою полікомпонентних структур [1, с. 7]. Комуникативний простір можна розділити на ментальну, інформаційну та інституційну структуру. Взаємодії цього простору з навколишнім середовищем постійно вирішуються проблеми адаптації, ціледосягнення, відтворення соціальної структури та її інтеграція у взаємодію з навколишнім середовищем [1, с. 8].

Говорячи про нові соціальні реальності – простір інтернет-комунікацій, опиралась на роботи по соціології простору, також, в якому сенсі і стосовно до яких феноменів взагалі можна говорити про їх просторово-часової локалізації [2]. До соціального простору відносяться три види просторів: перцептуальне як суб'єктивне відображення фізичного простору; концептуалізований простір як певні версії простору, створені його акторами, і проживає простір, або простір репрезентації образів, комплексних символічних систем. Всі три підпростори реалізуються в соціальному просторі Інтернету.

Розглядаючи в рамках соціокультурного підходу до аналізу інтернет-соціальності, можна говорити не просто про соціальний простір, а про соціокультурний простір, під яким розуміють "... специфічну просторово-часову цілісність, яка є генезисом і функціонуванням культури у взаємозв'язку із соціальними параметрами" [3, с. 14]. Вважають, з одного боку, це поняття має концептуальну цілісність, яка дозволяє аналізувати механізми і особливості функціонування соціокультурного освіти в масштабах трансформаційних процесів. З іншого боку, це поняття має високий ступінь дискретності, в результаті якої воно може бути однаково результативно використано в аналізі як на мікро-, так і макросоціальному рівнях [3].

Поняття "соціокультурний простір" розглядається як дійсна реальність, як рухливий, але цілісний феномен, причому феномен, створений людиною. У соціокультурному просторі відображається безліч практик і підпросторів, створюваних людьми на даний момент. Соціокультурний простір - тобто безліч полів (підпросторів), що знаходяться в складному взаємозалежному взаємодії. Таким чином, визначаючи соціокультурний простір, можна відзначити про економічну, політичну, інформаційну, етнорелігійну, освітню та інших полів, які, з одного боку, є сферою діяльності тих чи інших індивідів, але з іншого боку, створюють власну напругу умов і традицій, що впливають не тільки на динаміку даного поля, але й орієнтуючи інші поля в руслі загальної соціокультурної динаміки єдиного простору, в рамках якого вони функціонують. Виходячи з цього безліч факторів, що детермінують соціокультурний простір, фактори нематеріального, соціокультурного порядку будуть мати пріоритет.

Аналізуючи складний соціотехнічний феномен, яким є Інтернет, а також для опису процесів, що відбуваються в Мережі, можна розширити поняття "соціокультурного простору", за рахунок "залучення" комунікативного фактора, враховуючи примат саме цього чинника в мережі Інтернет в останнє десятиліття.

Слід зазначити, що поняття комунікативний простір є одним з ключових в дослідженнях будь-яких видів комунікацій, включаючи соціальні. У соціології комунікацій комунікативний простір є соціальним, культурним, духовним процесом, супроводжувані безперервної транзакцією інформаційних ресурсів [4]. На думку ж В.Я. Проппа, комунікативний простір являє собою нестабільний, мінливий феномен, де співіснують і звернені один до одного суб'єкти і об'єкти з їх процесуальністю, динамікою, незавершеністю, вислизання від жорстких причинно-наслідкових зв'язків [5].

Поняття "комуникативний простір" використовується у великій кількості гуманітарних дисциплін: філософії, соціології, психології, лінгвістиці, комунікативістиці та інше. У різних науках цей термін полягає в тому, як виявляється і з чим проявляється сутність комунікативного простору як особливої наповненою середовища. У соціології це поняття "комуникативний простір" розуміється в інтерпретації робіт Н. Лумана (системна теорія комунікації), Ю. Хабермаса (комуникативна дія) і розглядається як автентична форма соціальної реальності. У комунікативістиці цей термін наближений більш до поняття "інформаційний простір", яке сформувалося як результат масових комунікацій та в якому діють "закони комунікативного тяжіння і відштовхування" [4].

Соціокультурний простір Мережі, яка виступає в якості комунікативної середовища, є новою парадигмою взаємини, що враховує не тільки різноманітність технічних рішень доступних користувачам,

але і багато контекстів взаємодій, а однією з основних функцій (цілей) комунікативної інтеракції в Мережі є досягнення соціальної спільності комунікантів, при збереженні індивідуальності кожного з її учасників (акторів) [6, с. 202].

Якщо говорити про взаємодію в мережі Інтернет, то можна виділити кілька елементів його соціальної структури: 1) в комунікативних взаємодіях акторів проявляється безперервність відтворення соціальної структури; 2) всі інтеракції характеризуються тим, що вони одночасно є унікальними і всезагальними, особливі і порівнянні. Відповідно, їх можна аналізувати, виділяючи типове для тих чи інших соціальних відносин. Ентоні Гідденс наголошував, що комунікація виступає як істотно елемент організаційного процесу, в ході якого відтворюються соціальні структури [7].

В інтернет-просторі в процесі соціальної взаємодії актори використовують загальні символи та постійно інтерпретують сенс дій через самі дії. При цьому люди вступають в процесі комунікативних взаємодій в Мережі не стільки для передачі якоїсь інформації, скільки для встановлення і підтримки соціальних зв'язків.

Виходячи з цього, слід зазначити, що Інтернет є універсальним соціокультурним і комунікативним простором, в якому запускаються механізми віртуалізації соціальності, де віртуальність - неминучий соціальний ефект нових комунікаційних технологій, і перш за все, самій мережі Інтернет. Опосередкована інтернет-технологіями віртуалізація соціальної реальності, суттєво трансформуючи її, в кінцевому рахунку, перетворює цю соціальність в нову, не існуючу раніше дійсність.

Нова віртуальна реальність на основі Інтернету може проявлятися через ряд властивостей: породженням іншого реальності, тобто завжди існує якась реальність, яка породжує віртуальну реальність; актуальність (віртуальна реальність існує тільки "тут" і "тепер", поки активна породжує реальність); автономність (у віртуальній реальності існують власні тимчасово-просторові характеристики, свої закони життєдіяльності; для людини, що знаходиться в віртуальній реальності, немає внеположності минулого і майбутнього); інтерактивність (віртуальна реальність може взаємодіяти з усіма іншими реальностями як "онтологічно незалежна величина"); заглибленість (людина може занурюватися в ту чи іншу віртуальну реальність природним або штучним шляхом); нематеріальність впливу і умовність параметрів (об'єкти штучні і змінювані), а також ефемерність (свобода входу і виходу забезпечує можливість переривання та поновлення існування) [8].

Виходячи їх вище сказаного, можна зробити висновок, що комунікативний і соціальний простір пов'язані між собою. Інтернет невід'ємна частина комунікативного і соціального простору, який взаємодіє з зовнішньою і внутрішньою соціальним середовищем, де дає можливість не тільки для передачі інформації, але і для встановлення і підтримки соціальних зв'язків.

Використана література:

1. *Бондаренко С. В.* Социальная структура виртуальных сетевых сообществ / С. В. Бондаренко. – Ростов-на-Дону, 2004. – 399 с.
2. *Бондаренко Т. А.* Виртуальная реальность в современной социальной ситуации / Т. А. Бондаренко. – Ростов-на-Дону, 2007. – 326 с.
3. *Гідденс С.* Соціологія / С. Гідденс – К. : Основи, 1999. – 726 с.
4. *Естрина О. В.* Социокультурное пространство: определение понятия / О. В. Естрина, Н. В. Дулина // Человек, Культура, Общество : Межвуз. сб. науч. тр. – Волгоград : Волгоградский Политехник, 2007. – С. 8-17.
5. *Максимова Н. Г.* Электронный текст в ограниченном коммуникативном пространстве / Н. Г. Максимова // Вестник. – 2007. – № 4. – С. 193-196.
6. *Пропп В. Я.* Морфология волшебной сказки / В. Я. Пропп. – Л. : АCADEMIA, 1988. – 152 с.
7. *Раскладкина М. К.* Интернет как средство организации информационно-политического пространства / М. К. Раскладкина. – СПб., 2006. – 183 с.
8. *Родин А. В.* Коммуникационное пространство: морфология и трансформация / А. В. Родин // Studium. – 2008. – Т. 6. - № 1. – С. 1-16. [Электронный ресурс] <http://www.sarki.ru/studium/pub11/rodin.pdf>.

Аннотация

В статье рассмотрены новые подходы к коммуникативному и социальному пространству, направленные на расширенный поиск понятий информационного общества. Также рассмотрены вопросы о влиянии Интернета на социальное и коммуникативное пространства.

Annotation

The article describes the new approaches to the communicative and social space, aimed at advanced search concepts of information society. Also consider the impact of the Internet on social and communicative space.